

Elmer Diktonius

Suomen tasavallan kansalaisia

Tammi

Elmer Diktonius Suomen tasavallan kansalaisia

KURKI-KIRJA

Elmer Diktonius

Suomen tasavallan
kansalaisia

Novelliadi

Suomentaneet Marianne ja Pekka Tarkka

Kustannusosakeyhtiö Tammi
Helsinki

Alkuteokset
Medborgare i republiken Finland
1935
ja
Medborgare, andra samlingen
1940

Svenska litteratursällskapet i Finland on osallistunut käännöstyön kustannuksiin. Seuran puolesta käännöksen on tarkastanut lehtori Inga-Britt Amnell.

Novelli Hirvikuula on Elmer Diktoniuksen oma suomennos.

Näköispainos ntamo 2012
ISBN 978-952-215-255-8
Valmistaja:
BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

www.ntamo.net

Helsinki 1972, KK:n kirjapaino

Sisällys

Suomen tasavallan kansalaisia

Selkätaulu	9
Poika ja riimu	20
Äiti	36
Epävalta	51
96 %	63
Hirvikuula	74

Kansalaisia, toinen kokoelma

Veikko pieni teurastajanrenki	91
Josef ja Sussan	99
Kattotalkookolinat	113
Peilin takana	128

Suomen tasavallan kansalaisia

Kunnia niille, jotka epäonnistuivat!
ja niille, joiden sotapurret hukkuivat mereen!
ja kaikille taistelun menettäneille kenraaleille
ja kaikille lyödyille sankareille!
lukemattomille
suurimpien tunnettujen sankareiden veroisille
tuntemattomille sankareille!

Walt Whitman

(suom. Arvo Turtiainen)

Selkätaulu

Selkätaulu pomppii ylös Vladimirinkatua — sen nimi-hän on nyt toinen, mutta me vanhat kaupunkilaiset emme niinkään helpolla risti uudelleen nuoruutemme katuja — selkätaulu ja kaikki ne tykötarpeet jotka tekevät ihmisolennon kypsäksi kohtaamaan silmät ja säätilanennukset talvisella pohjoisella kaupunginkadulla. Pyöreäkupuinen musta filttihattu, taiteellisen leveät lierit, tumma päällystakki jonka saumat alkaneet harmeta vanhuuttaan, raitaiset housut, miljoonapöksyt niin kuin sanotaan, violetinharmaat damaskit, kalossit, eebenholtsikeppi mutta älä unohda tärkeintä, sileää hopeakahvaa: siinä on meillä herra ja tirehtööri! Selkätaulu pomppii ylös Vladimirinkatua, maha edellä, se on söötti, sinä olet söötti, hänen mahansa, oikean kunnan mahan alku, niin kuin hän riiputtaisi edessään narusta kaulassa kymmenen kilon säkkiä. Varovasti eteenpäin, kissanvarovasti, joo, sillä iljanne on pahempi kuin tonni banaaninkuoria ja sinun tulee kunnioittaa isääsi ja äitiäsi ja kalliilla ostettua ruokaasi joka nyt on laskenut levolle siellä kuvussa: voileipäpöytä alimpana ja päällä vienersnitseli ja kaiken päällä pari naukkua, oikeita piripaukkuja — tarjona on toki parempiakin aineita, väärentämättä Ranskassa ja Englannissa pulloitetuja, mutta huonommillakin on puolensa, hyvät puolensa, kun niihin tottuu. Ja halvempia ne joka tapauksessa on, ja kovempia, ja säästäväisyys on niin kuin hyve, ts-ts — silloinkin kun törsää.

Pysähtyy lastenpukimon ikkunan eteen, huokaamaan vaan, älä muuta kuvittele, hakee nestuukia ja löytää tuli-

tikun taskunpohjalta, alkaa kaivella hampaita, reikäisiä, sillä niin rikkaaksi ei koskaan tulla että tarttis kaiken maailman huijareita lihottaa, käypää kittiä löytyy kyllä apteekissa, eikä ne enää särje, se oli niitä nuoruuden höpötyksiä. Jaa sitä nuoruutta! Ja sitä vanhuutta: siinä se on meillä ikkunassa, no, ei nyt ihan ikäloppu vielä, puh, kohta kuuskymmentä, sen kestää helposti. Siisti herra ikkunalasissa, totta tosiaan, ainakin vaatteet, vaatimattomat mutta duraabelit, vähän vanhat kyllä mutta hyvin harjatut, siisti täytyy aina olla — eikä se maksa paljon mitään kun vaan käyttää varovasti saippuaa. Entäs naama? — tjaa, on niitä pahempiakin. Pienihän se on ja pyöreä ja väriltään aika punakka, mutta ei se muuta ole kuin iän karaisemaa terveydenväriä, kalleinta maailmassa. Bruckner, ajattelee Einari Kosonen siinä kun hän tarkkaillee kasvojaan lastenpukimon ikkunasta, muistuttaa pikku ukko Bruckneria josta luettiin musiikinhistoriasta lukkarinkoulussa, ja se se oli iso ukko se. Yhdeksän sinfoniaa, joo, vai kymmenenkö niitä oli, ja viimeinen omistettu hyvälle Jumalalle, ts-ts, sillä hän oli niin uskonnollinen, nääs, mutta ei kaikilla ole saman sortin siipiä, eikä tarviskaan olla — räpytellä voi aina ja ylistää luojaansa vaikka ei sävelläkään. Niin se on tässä maailmassa, että jotkut soittaa urkuja ja jotkut niitä tehtailee, ja kukastas sen sanoo kenen ansiot viimeisenä päivänä kirkkaimmin loistaa.

Mutta kato toi lastenpukimo, niin kats ny siinähan sitä vaan vielä seistään sen edessä ja aletaan kai sittenkin vanhettua koska niin kauan samalla paikkaa pysytään. Mutta onhan siinä muuten paljonkin katsomista tommosessa ikkunassa, ja sitä varten kai ikkuna on että sitä katsellaan — tai miten sitä nyt sanotaan: sitä mitä on näytteille pantu. Siinä on pojan ja tytön vaatetta,

Elmer Diktonius: Suomen tasavallan kansalaisia

"Jyrkästi minä kirjoitan mutta hellyyttä en kiellä", sanoo Elmer Diktonius omista teksteistään. Diktonius kuvaa epäsankareita 1930-luvun Helsingistä: kuuluisa Janne Kuution velimies Einari Kosonen, joka auttee Mäntsälän kapinallisia ja haaveksii tehtailijan urasta — urkuja ja kuularuiskuja! — fasistisessa Suomessa; hullu vallilalainen suutari, joka uneksii maailmanvallasta Hitlerin malliin; vätysmäinen punikinpoika, joka pakenee Neuvostoliittoon ja palaa kerta kerran jälkeen takaisin.

Diktonius kuvaa 1930-luvun Nurmijärveä, joka on muuttunut sitten "Aleksis synkänsuuren" päivien: ford-kärryjen ja huutokauppojen villitsemiä talollisia, syrjittyjä vanhuksia ja huutolaisia; huikeita kattotalkoita, joissa virtaa tenu ja kolina; suomalaisen kirjallisuuden mahtavinta pirtukänniä.

Diktoniuksen myötätunto on "lyötyjen sankarien" puolella. Hänen luonnonrunoudessaan elää usko maahan. Maa on hänelle "avaruuden äidinrinta", "jättinisä joka ei koskaan ehtynyt, puri sitä sitten mitkä gorillanhampaat tahansa".

"Näissä kertomuksissa tapahtuu ainutlaatuinen tapaaminen: Aleksis Kivi, kansanpsykologi Diktoniuksen sukulaissielu ennen muita, kohtaa puolueettomalla ja itsenäisellä maaperällä James Joycen." (Bengt Holmqvist)

näköispainos ntamo 2012

